

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН
МАЛЪК КЛАУС И ГОЛЯМ
КЛАУС

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

В едно село живееха двама съседни; и двамата носеха едно и също име: Клаус. Но единият от тях имаше четири коня, другият — само един. За да ги различават един от друг, останалите съседни наричаха тоя, който имаше четири коня, Голям Клаус, а едноименника му с единия кон — Малък Клаус.

И тъй, слушайте сега какво се случи с двамата: това не е приказка, а истинска история.

Цяла седмица Малък Клаус трябваше да оре нивата на Голям Клаус и да му дава в заем своя единствен кон. Затова пък Голям Клаус му помагаше и с четирите си коня, но само веднъж в седмицата, и то в неделя. Ех, как весело пляскаше тогава Малък Клаус с камшика си петте коня: да, през тоя ден те ставаха негови собствени. Слънцето светеше силно, празнично облечените селяни се разхождаха по площада. Едничък само Малък Клаус оставаше на нивата и ореше с петте коня. Но той беше много весел, размахваше камшика си и се провикваше: — Ех вие, кончета мои!

— Недей говори така! — казваше Голям Клаус. — Нали само единият кон е твой!

Но щом някой минеше отново край него, Малък Клаус забравяше какво му беше казал Голям Клаус и се провикваше пак:

— Ех вие, кончета мои!

— Слушай, за последен път те предупреждавам — рече Голям Клаус, — ако още веднъж кажеш това, ще ударя коня ти тъй по главата, че ще го оставя на място!

— Няма вече да говоря така — каза Малък Клаус.

Ала след това, когато минаваха пак познати и се здрависваха с него, той се развесели отново и си помисли колко хубаво е, когато човек оре с пет коня. И той не можа да се сдържи, плесна с камшика си и извика:

— Ех вие, кончета мои!

— На ти на тебе едни кончета! — каза Голям Клаус и като грабна един чук, удари с такава сила по главата едничкия кон на Малък Клаус, че той падна мъртъв.

— Ох, сега си нямам нито едно конче! — извика Малък Клаус и почна да плаче. Сетне одра кожата на коня, изсуши я добре на вятъра, натъпка я в един чувал и като я метна на гърба си, отиде да я продава в града.

Градът беше доста далеч; трябваше да се върви през голяма тъмна гора, а на туй отгоре се появи и буря. Малък Клаус се заблуди. Преди да излезе отново на пътя, настъпи вечерта. По-рано от полунощ той не можеше да отиде в града, нито пък да се върне вкъщи.

Край самия път се издигаше голяма селска къща; капаците на прозорците бяха вече затворени, но през процепите все още блещукаше светлина.

„Тук навярно ще мога да пренощувам“ — помисли си Малък Клаус и похлопа на вратата.

Домакинята му отвори, но щом го чу какво иска, каза му да си върви из пътя, защото мъжът ѝ не бил вкъщи, а без него тя не смеела да пусне вътре чужд човек.

— Значи ще трябва да пренощувам на двора? — каза Малък Клаус, а домакинята хлопна вратата под самия му нос.

Наблизо се издигаше голяма купа сено, а между нея и къщата имаше сайвант с плосък сламен покрив.

„Ще легна ей там горе — помисли си Малък Клаус, като видя покрива. — Чудесно легло ще имам. Надявам се, че щъркелът няма да ме нападне, нито пък ще ме ухапе за крака.“ — Върху сайванта наистина стоеше един жив щъркел и пазеше гнездото си.

Като се покатери на покрива, Малък Клаус почна да се върти и да се обръща настрани, за да се намести по-удобно. Горе дървените капаци на прозорците не бяха затворени добре и затова той можеше да вижда какво става в стаята.

Там беше сложена голяма трапеза, а на нея имаше вино, печено и чудесна риба. Край трапезата седяха само домакинята и клисарят — друг никой нямаше. Домакинята наливаше на клисаря вино, а той лапаше с вилицата си риба, защото това беше неговото любимо ястие.

„Ех, да можех и аз да похапна!“ — помисли си Малък Клаус, като се надвеси над самия прозорец. Боже, каква баница имаше на трапезата! Ето, туй се казваше гощавка! Изведнъж се чу конски тропот: господарят се връщаше у дома.

Той беше много добър човек, но си имаше един недостатък: не можеше да търпи клисарите. Изпречеше ли се пред очите му някой клисар, той побесняваше. Затова и клисарят дойде на гости, когато господарят не беше вкъщи. Затова и добрата жена искаше да го нагости с най-хубавото, което имаше. Но когато чуха стъпките на

нейния мъж, изплашиха се и двамата и домакинята помоли госта си да влезе в големия празен сандък. Той я послуша веднага, защото знаеше, че мъжът не може да търпи клисарите. В това време домакинята скри бързо в печката виното и хубавите ястия — иначе, ако мъжът ѝ видеше всичко туй, щеше да запита какво означава това пиршество.

— Ах! — въздъхна Малък Клаус на покрива, като видя как изчезнаха всички ястия.

— Кой е там? — попита селянинът и щом съгледа Малък Клаус, каза: — Защо лежиш на покрива? Слез по-добре долу, в стаята!

Тогава Малък Клаус му разказа как е сбъркал пътя и поиска позволение да пренощува у него.

— Разбира се, ще пренощуваш! — рече селянинът. — Но преди това ще трябва да хапнем нещичко.

Домакинята посрещна двамата много любезно, нареди голямата трапеза и сложи една дълбока паница с каша. Селянинът беше гладен и ядеше, без да поема дъх, но Малък Клаус не можеше да забрави чудесното печено, рибата и баницата, които стояха в печката.

Под трапезата, в нозете му, лежеше чувалът с конската кожа, която, както знаем, той носеше да продава в града. Кашата не беше по вкуса му. Той настъпи чувала и сухата кожа изпраця.

— С-с-с-с! — каза Малък Клаус на чувала и в същото време го настъпи отново. Кожата изпраця по-силно.

— Какво имаш в чувала? — попита селянинът.

— Нося един дявол! — отвърна малък Клаус. — Той ми разправя, че не бива да ядем кашата, защото е напълнил печката с печено, риба и баница.

— И таз хубава! — извика селянинът и побърза да отвори печката, където стояха всички ония вкусни ястия, които домакинята беше скрила. Домакинът пък повярва, че ястията са приготвени от дявола в чувала. Жената не посмя да каже нищо и веднага сложи всичко на трапезата. Селянинът и Малък Клаус започнаха да лапат рибата, печеното и баницата. Като се навечеряха, Малък Клаус настъпи чувала и кожата пак изпраця.

— Какво каза той сега? — попита селянинът.

— Той казва — отвърна Малък Клаус, — че ни е донесъл и три бутилки вино; те стоят в ъгъла зад печката.

Домакинята трябваше да извади и виното, което беше скрила. Домакинът си пийна и се развесели. Поиска му се и на него да си има такъв дявол, какъвто имаше Малък Клаус.

— Можеш ли да ми покажеш дявола? — попита селянинът. — Искам да го видя какъв е. Сега съм във весело настроение.

— Да — рече Малък Клаус. — Моят дявол може да направи всичко, каквото пожелае. Нали? — каза той и настъпи чувала, който изпраця силно. — Чуваш ли го как казва „да“? Но дяволът е толкова грозен, че по-добре е да не го гледаме.

— О, аз не се страхувам от нищо. Как изглежда той!

— Изглежда също като клисар!

— Тю! — извика селянинът. — Каква гадост! Трябва да ти кажа, че не мога да гледам клисарите. Но нека тъй да бъде: аз ще зная, че туй е дявол и с него по-скоро ще се примиря. Сега от нищо не ме е страх. Ала дано не се приближи до мен.

— Чакай, преди това трябва да го попитам — каза Малък Клаус и като настъпи чувала, започна да се ослушва.

— Какво каза?

— Каза, че трябва да отвориш сандъка, който стои в оня ъгъл, там ще видиш дявола. Само дръж капака тъй, че да не го пуснеш да изскочи.

— Но ти трябва да ми помогнеш — рече селянинът и се приближи до сандъка, където беше скрит клисарят. Той седеше там сгушен и трепереше от страх.

Селянинът подигна леко капака и надникна в сандъка.

— Тю! — извика той и отскочи назад. — Сега го видях. Той прилича досущ на нашия клисар! Не, това е ужасно!

След туй виното започна да се лее. Двамата сътрапезници седяха и пиха до късна нощ.

— Продай ми дявола! — каза селянинът. — Вземи, каквото искаш. Готов съм да ти дам още сега цяла крина с пари.

— Не, не мога! — отвърна Малък Клаус. — Ти сам виждаш каква полза имам от него.

— Ах, как искам да го имам! — извика селянинът, като продължаваше да уговаря Малък Клаус.

— Добре! — каза най-сетне Малък Клаус. — Понеже ти беше добър с мен и ме прибра да ноцувам в къщата ти, аз не мога да не

изпълня молбата ти. Ти ще получиш дявола за една крина пари — само че пълна догоре!

— Прието! — каза селянинът. — Само, моля ти се, вземи със себе си и тоя сандък. Аз не искам да го държа нито минута повече в къщата си. Отде да знам дали дяволът не седи още в него.

Малък Клаус даде на домакина чувала с изсъхналата кожа и в замяна получи пълна крина с пари. Освен туй селянинът му подари и една талига, за да отнесе с нея парите и сандъка.

— Сбогом! — рече Малък Клаус и замина с парите и сандъка, в който седеше клисарят.

Отвъд гората течеше голяма река. Тя беше толкова бърза, че срещу течението ѝ беше невъзможно да се плува. Над нея неотдавна бяха построили голям мост. Малък Клаус застана на моста и извика високо, за да го чуе клисарят в сандъка:

— Какво ще правя с тоя глупав сандък? Той е ужасно тежък, сякаш е пълен с камъни. Само ще се измъчвам, ако го нося по-нататък. Я по-добре да го хвърля в реката. Ако доплува до дома — добре, ако ли пък потъне — пак не е голяма загуба!

И той повдигна сандъка с една ръка, като че се готвеше да го хвърли във водата.

— Чакай! Чакай! — закрещя клисарят в сандъка. — Пусни ме първо да изляза.

— Ах! — каза Малък Клаус уж изплашен. — Той още седи вътре. Я да го хвърля по-скоро във водата да се удави.

— Не, не! — извика клисарят. — Аз ще ти дам цяла крина с пари, ако ме пуснеш да изляза.

— А, това е вече друга работа! — рече Малък Клаус и отвори сандъка. Клисарят мигом изскочи навън, бутна празния сандък във водата и си отиде вкъщи, където Малък Клаус получи от него пълна крина с пари.

— Каквото и да казвам, добре продадох коня си! — рече си той, когато се върна у дома и изсипа на пода цяла купчина пари. — Ех, че ще се разсърди Голям Клаус, като узнае как съм забогатял от своя едничък кон.

После той изпрати едно момче при Голям Клаус да му иска крината, с която мери житото.

— За какво му е дотрябвала крина? — помисли си Голям Клаус и намаза дъното на крината с катран, за да се полепи по нея нещо от това, което Малък Клаус щеше да мери. Тъй се и случи: когато си получи обратно крината си, на дъното ѝ бяха залепени три новички сребърни монети.

— Гледай ти какво чудо! — извика Голям Клаус и веднага изтича при Малък Клаус.

— Откъде си взел толкова много пари?

— Получих ги за моята конска кожа, която продадох снощи.

Голям Клаус веднага изтича вкъщи, уби с брадвата и четирите си коня, одра им кожата и отиде да ги продава в града.

— Кожи! Кожи! Кой ще купи кожи? — викаше той из улиците.

Всички обуцари и кожари го наобиколиха и започнаха да питат колко пари иска за тях.

— По една крина за всяка — отвърна Голям Клаус.

— Ти си полудял, какво приказваш! — извикаха те. — Или мислиш, че ние копаем парите?

— Кожи! Кожи! Кой ще купи кожи? — продължаваше да вика той и когато някой го запитваше за цената, отвръщаше: — По една крина пари за всяка кожа!

— Той ни смята за глупаци! — казаха всички кожари и обуцари и като грабнаха ремъците си и кожените си престилки, почнаха да бият Голям Клаус.

— Кожи! Кожи! — повтаряха те, като го дразнеха. — Я да ти одерем сега кожата, че да помниш кога си се гаврил с нас. Вън от града!

Голям Клаус побягна, колкото му сили държаха. Никога досега не беше ял такъв бой.

— Чакай! — каза си той, като се върна вкъщи. — Скъпо ще ми плати Малък Клаус за това. Ще го убия!

А в туй време бабата на Малък Клаус бе умряла и макар че беше доста зла и постоянно го навикваше, той беше много огорчен от нейната смърт. Той сложи мъртвата на своето топло легло, за да види дали не ще оживее. Тя трябваше да лежи в леглото цяла нощ, а Малък Клаус седна да ношува на един стол в ъгъла, което правеше вече не за първи път.

И ето, през нощта, когато той седеше в ъгъла, вратата се отвори и вътре влезе Голям Клаус с брадва в ръка. Той знаеше добре къде се намира леглото на Малък Клаус, приближи се право към него и удари по главата мъртвата баба, напълно уверен, че убива Малък Клаус.

— Хубаво те цапнах! — каза той. — Сега вече няма да се подиграваш с мен! — И след това си отиде вкъщи.

„Брей, какъв разбойник! — помисли си Малък Клаус. — Той искаше мен да убие. Добре, че баба е вече умряла, иначе тя щеше сега да умре.“

И той премени мъртвата бабичка в нови дрехи, взе от съседа си коня, впрегна го в талигата, а бабата сложи на задната пейка така, че да не падне, и потегли с нея през гората. Когато слънцето изгря, те стигнаха пред един голям хан. Малък Клаус слезе от талигата и отиде в хана да закуси.

Ханджията имаше много пари. Той беше добър, но сприхав човек — същински барут.

— Добро утро! — каза той на Малък Клаус. — Вижда се, че раничко си станал днес.

— Да — отвърна Малък Клаус, — отивам със старата в града. Тя остана отвън в талигата, не исках да я безпокоя. Имай добрината да й занесеш една чаша медовина. Само говори й по-силно, че не дочува.

— Добре! — каза ханджията и като наля една голяма чаша с медовина, занесе я на бабичката, която седеше в талигата.

— Вашият внук ви изпраца чаша медовина! — рече стопанинът.

Но мъртвата бабичка не каза нито дума, дори не се помръдна от мястото си.

— Не чувате ли какво ви казвам? — извика силно стопанинът. — Ето ви чаша медовина от вашия внук!

Ханджията повтори и потрети тия думи, но бабичката пак не се помръдна от мястото си. Тогава той се разсърди и хвърли чашата в лицето ѝ, медовината потече по носа ѝ, а тя самата падна на гърба си, защото беше само облегната, а не завързана за пейката.

— Помощ! — закрещя Малък Клаус, като изскочи из хана и сграбчи ханджията за шията. — Ти уби баба ми! Виж каква голяма дупка зее на челото ѝ!

— Ах, какво нещастие! — извика ханджията и закърши ръце. — За всичко е виновна моята сприхавост. Миличък Малък Клаус! Аз ще

ти дам цяла крина с пари и ще погребва баба ти за моя сметка, само мълчи — иначе ще ми отрежат главата, а това е съвсем неприятно...

Така Малък Клаус получи една крина с пари, а ханджията погребва баба му за своя сметка, като че тя не беше баба на Малък Клаус.

Като се върна вкъщи, Малък Клаус изпрати веднага момчето при Голям Клаус да му иска крината.

— Чудна работа! — каза си Голям Клаус. — Значи не съм го убил? Чакай, ще ида сам да видя! — И той сам занесе крината на Малък Клаус.

— Отде си взел тия пари? — попита той и облещи очи, като видя новото богатство на съседа си.

— Ти уби не мен, а баба ми! — отвърна Малък Клаус. — Ето, аз я продадох и получих за нея цяла крина с пари.

— Добре си я продал! — каза Голям Клаус и като изтича в къщи, грабна брадвата и уби своята стара баба. Сетне я сложи в талигата си, откара я в града при аптекаря и го попита дали не иска да купи един мъртвец.

— Какъв мъртвец? Отде си го взел? — попита аптекарят.

— Това е моята баба — каза Голям Клаус. — Аз я убих, за да я продам за една крина пари.

— Господи помилуй! — извика аптекарят. — Ти не си с всичкия си ум! Не говори такива глупости, ако ти е мил животът!

И той обясни на Голям Клаус какво престъпление е извършил, какъв лош човек е и какво наказание заслужава.

Голям Клаус се изплаши толкова много, че избяга мигом от аптеката, скочи в талигата и подкара конете към къщи. Аптекарят, пък и всички други хора наоколо го сметнаха за луд и затова никой не се спусна да го гони.

— Чакай, хубаво ще ми платиш ти за това! — каза си Голям Клаус, като излезе на широкия път. — Скъпо ще ми платиш ти за това, Малък Клаус!

Щом стигна вкъщи, той взе най-големия чувал, какъвто имаше, отиде при Малък Клаус и му каза:

— Ти пак ме излъга! Най-напред убих всичките си коне, след туй и баба си! Всичко това извърших по твоя вина, но ти няма вече да се подиграваш с мен!

И като каза това, той хвана Малък Клаус, натъпка го в чувала, нарами го на гърба си и рече:

— Хайде сега в реката!

До реката имаше много път, а Малък Клаус беше тежичък. Добре, че пътят минаваше край черквата; органът свиреше и богомолците пееха тъй хубаво. Голям Клаус сложи чувала с Малък Клаус пред черковната врата и реши да влезе вътре, за да послуша пеенето. „Малък Клаус не може да избяга без чужда помощ, а всички хора сега са в черквата“ — помисли си Голям Клаус и влезе.

— Ох-ох! Ох-ох! — пъшкеше Малък Клаус в чувала и се въртеше на всички страни, но чувалът не можеше да се развие. В това време мина един стар беловлас овчар с голяма тояга в ръка. Той караше стадо крави и бикове. Те се спънаха о чувала с Малък Клаус и го обърнаха.

— Ох-ох! — изпъшка Малък Клаус. — Аз съм още тъй млад, а трябва вече да отивам на оня свят.

— А аз, нещастникът — каза овчарят, — съм вече толкова стар и все още не мога да ида там.

— Развържи чувала — извика Малък Клаус — и влез вътре вместо мен; тогава ще отидеш веднага на оня свят.

— Много се радвам! — рече овчарят и развърза чувала, из който мигом изскочи Малък Клаус.

— Ти само наглеждай добитъка — каза старецът и влезе в чувала, а Малък Клаус го завърза и подкара стадото по пътя.

Скоро Голям Клаус излезе от черквата и пак нарами чувала на гърба си; но в същото време му се стори, че чувалът е станал много по-лек: старият овчар беше наистина два пъти по-лек от Малък Клаус.

„Колко леко го нося сега! — помисли си Голям Клаус. — Товарът ми е олекнал, защото послушах черковни песни.“

Сетне той отиде при реката, която беше доста широка и дълбока, хвърли чувала със стария овчар във водата и понеже мислеше, че в него все още лежи Малък Клаус, извика подире му:

— Тъй ти са пада! Сега вече няма да се подиграваш с мен!

И той си тръгна към къщи. Но когато стигна на един кръстопът, срещна Малък Клаус, който караше пред себе си цяло стадо.

— Какво е това? — извика Голям Клаус. — Мигар аз не те удавих?

— Удави ме, разбира се! — каза Малък Клаус. — Та нали преди половин час ме хвърли в реката!

— Тогава отде имаш това хубаво стадо? — попита Голям Клаус.

— Това е морски добитък — отвърна Малък Клаус. — Ще ти разправа цялата история, защото трябва да ти бъда признателен. Беше ми ужасно задушно в чувала. Ушите ми дори запищяха, когато ти ме хвърли от моста в студената вода. Аз отидох веднага на дъното, но не се убих, защото там расте чудесна мека трева. Щом паднах върху нея, чувалът се развърза и едно хубаво момиче в снежнобяла рокля и със зелено венче около мокрите си коси ме хвана за ръка и каза: „Ти ли си Малък Клаус? Ето ти засега няколко глави добитък! На един километър оттук, върху големия път, се намира цяло стадо и аз ще ти ги подаря!“ — В същия миг аз забелязах, че реката е нещо като голям път за морското население; по нейното дъно водните обитатели ходят и пътуват от морето чак навътре в страната — до онова място, гдето започва реката. Там беше тъй хубаво: наоколо растяха чудесни цветя и свежа трева; рибите във водата летяха край мен, също както летят птичките тук във въздуха. А пък какви чудни хора има там! Какъв хубав добитък пасе по рововете и хълмовете!

— Че щом е толкова хубаво там, защо се върна тъй скоро назад? — попита Голям Клаус. — Аз не бих постъпил така!

— О, аз съвсем не съм тъй глупав, както мислиш! — каза Малък Клаус. — Нали ти казах: русалката ми съобщи, че на един километър оттук/ по пътя — а за път тя без друго смята реката, защото по сухо не може да ходи, — ме чакало едно друго стадо. Но аз зная, че реката е доста лъкатушна, тя се вие ту насам, ту натам, така че трябваше много да заобикалям. Затуй и реших, че по-добре ще бъде да изляза на брега и да ида направо до мястото, гдето ме чака стадото. Така съкращавам почти половината път и скоро ще стигна при другото стадо.

— Щастливец си ти! — рече Голям Клаус. — Как мислиш, дали и аз ще получа стадо, ако се спусна на дъното на реката?

— Защо не? — отвърна Малък Клаус. — Само че аз не мога да те отнеса дотам в чувала: ти си много тежък. Ако искаш сам да отидеш до реката и там да влезеш в чувала, тогава аз на драго сърце ще те хвърля във водата.

— Моля ти се! — рече Голям Клаус. — Но ако там не намеря нищо, да знаеш, че ще те смажа от бой!

— Надявам се, че туй няма да стане — отвърна Малък Клаус.

И те отидоха при реката. Добитъкът беше ожаднял и затова, като видя водата, спусна се тичешком към нея.

— Виждаш ли го как бърза? — рече Малък Клаус. — Иска да отиде на дъното.

— Хайде, по-скоро — каза Голям Клаус, — иначе ще те пребия!

И той влезе в големия чувал, който беше метнат на гърба на един от биволите.

— Сложи и един камък — извика той от чувала, — защото се страхувам, че не ще стигна дъното.

— И без камък ще стигнеш, не бой се! — каза Малък Клаус, но все пак сложи в чувала един голям камък, после завърза здраво чувала и го хвърли във водата.

— Бух! — Голям Клаус падна в реката и мигом отиде на дъното.

— Страхувам се, че той не ще намери там нито крави, нито бикове! — каза Малък Клаус и подкара своето стадо към къщи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.